

PENNUNOSTAJAN OPAS

Opas pennun valintaan, tietoa rodusta ja ajatuksia
pieniamerikanpaimenkoirien kasvattamisesta

© Kennel Susunan

Johdanto

Pennun osto on jännittävä ja samalla niin kutkuttava tilaisuus. Niin moni asia voi mennä täysin nappiin. Voi syntyä elinikäisiä ystävyys-suhteita, ikuisesti säilyviä muistoja. Toisaalta myös moni asia voi mennä pahasti pieleen. Kasvattajan painajainen on, että pentu päätyy kotiin, jossa sitä kohdellaan huonosti, ja pennunostajan painajainen lie kasvattaja, joka on epärehellinen ja välinpitämätön. Tästä syystä toivon, että jokainen pennunostoa (meiltä) harkitseva lukisi ajatuksella läpi tämän oppaan.

Pennunostajan oppaan sivuille olen yrittänyt koota kattavasti ajatuksiani kasvatuksesta, tietoa kasvattamani rodun terveydestä ja ominaisuuksista, sekä vinkkejä pennunostajalle sopivan pennun löytämiseen sekä pentuajan alkutaipaleelle. Toivon, että lukija saa oppaasta jotain irti, vaikkei sitten ehkä päätyisikään meille pentujonoon.

Kommentteja Pennunostajan oppaasta otan mielelläni vastaan. Jos koet, että opas sisältää turhaa tai jopa virheellistä tietoa, tai toivoisit sisältöön jotain lisää, ota reippaasti yhteyttä, niin katsotaan, mitä asialle voisi tehdä. Mukavia lukuhetkiä!

Susanna

Pieniamerikanpaimenkoira rotuna

Pieniamerikanpaimenkoira eli pampai on Suomessa kohtuullisen uusi rotu. Se hyväksyttiin Kennelliitossa vuonna 2018 ja FCI:ssä vuonna 2019. Yhdysvalloissa rotua on kuitenkin kasvatettu jo vuosikymmeniä, ja rotu onkin siellä kavunnut jo suosituimpien rotujen joukkoon. Myös Suomessa pampain suosio on kasvanut räjähdysmäisesti ja vuonna 2021 se nousi jo sadan suosituimman rodun listalle. Suosiolla on aina kääntöpuolensa, joten seuraavat vuodet viitoittavat tämän rodun tulevaisuuden polkuja meillä ja maailmalla.

Pampaikasvatus on alunperin lähtenyt ideasta jalostaa australianpaimenkoiraa työominaisuuksiltaan vastaava, kooltaan pienempi rotu. Aussiemainen ilme ja olemus ovat pampaille haluttuja piirteitä, eikä sen kuulu näyttää kääpiökoiralta, vaikka olisikin kooltaan pienemmästä päästä. Pampaissa tavoitellaan myös aussiemaista monipuolisuutta harrastus- ja käyttöominaisuuksien suhteen. Pampaissa on kovin vaihteleva rotutyyppi, ja myös kokokirjo on valtava. Pienimmät pampait ovat lähes kääpiökoirien mitoissa, kun taas kookkaammat yksilöt voivat kasvaa australianpaimenkoiran kokoisiksi. Erinomainen pampai on kooltaan pieni, mutta luustoltaan ja olemukseltaan vahva, kestävä, kauniisti liikkuva koira, josta on monenlaiseen menoon. Aktiivisena paimenkoirana pampai kaipaa niin fyysistä kuin psyykkistäkin aktiiviteettia. Nämä koirat on luotu työskentelemään, eikä niitä tule hankkia sohvaperunaksi.

Pampai on rakenteellisesti melko terve rotu. Kuten kaikilla roduilla, myös pampailla esiintyy luuston kehityshäiriöitä, kuten lonkkanivelen dysplasiaa. Tästä syystä pampaille on määritelty PEVISA-ohjelma, jolla pyritään estämään ongelmien yleistymistä rodussa. Pampailla ilmenee myös joitakin testattavissa olevia geneettisiä sairauksia ja vikoja, kuten erilaisia silmänsairauksia. Jalostuskoirille tehdäänkin usein kattavat geenitestit sairauksien ilmenemisen välttämiseksi. Allergiat, syövät ja monet muut kaikilla roduilla tavattavat sairaudet ovat mahdollisia myös tässä rodussa. Australianpaimenkoirilla esiintyy jonkin verran epilepsiaa, joten sitä valitettavasti löytyy myös pampaista. Epilepsiaan ei ole geenitestiä, ja siksi on tärkeää, että sairastuneista koirista tulee tieto kasvattajalle - näin riskialttiimpien linjojen ja koirien jatkojalostuskäyttöä voidaan tarkemmin harkita. Luonteiden osalta pampaissa esiintyy ikävän paljon arkuutta, erilaisia terävyyteen ja hermorakenteen puutteisiin liittyviä aggressioita sekä ylipehmeyttä ja ääniherkkyyttä. Kasvattajan tulee kiinnittää terveyden lisäksi erityistä huomiota luonteenlaatuun, jotta rodun ominaisuudet monipuolisena työ- ja harrastuskoirana säilyvät ja koirilla on helppoa sopeutua erilaisiin elinympäristöihin.

Pampai sopii hyvin myös kaupunkikotiin, kunhan sen aktivointi ei rajoitu pelkkään korttelin kiertoon hihnassa. Vahtiviettiä pampaista löytyy, joten se saattaa vartioida ja jopa puolustaa omaa reviiriään. Pampai on miellyttävä, parhaimmillaan pitkäikäinen ja kestävä seuralainen kaikenlaiseen touhuiluun, ja moni onkin hurahtanut erilaisiin koiraharrastuksiin pampain kanssa puuhatessaan.

Oikean pennun valinta

Pampaita rekisteröidään kasvavissa määrin ja rodussa kysyntä ylittää reilusti tarjonnan. Tämä luo valitettavasti otolliset markkinat myös epäeettiselle pentutehtailulle. Olethan tarkkana, kun valitset kasvattajaa ja omaa pentuasi!

Kun pohdit koiran hankintaa, selvitä ensin itsellesi, mitä pennulta toivot. Kun lähestyt kasvattajaa pentukyselyllä, vastaa viestissäsi tai puhelinoitossasi ainakin seuraaviin kysymyksiin:

- Mitä olet harrastanut koirien kanssa aiemmin ja mitä haluaisit harrastaa tulevan pentusi kanssa?
- Millaisia tuloksia toivot vanhemmilla olevan?
- Onko pennun sukupuolella merkitystä?
- Millaisen kodin juuri sinä pystyt pennulle tarjoamaan?
- Millainen on oma koirakokemuksesi ja nykyinen koiraperheesi?
- Onko sijoituskoira sinulle vaihtoehto?

Näiden alustavien kriteerien pohjalta kasvattajan on helpompi pohtia, löytyisikö häneltä nyt tai tulevaisuudessa oikea pentu juuri sinulle. Tämä pätee varmasti useimpiin kasvattajiin, ei siis pelkästään minuun. Ole rehellinen! Vääränlaisilla toiveilla saattaa helposti itsensä ongelmiin, joten rehellisyys kannattaa myös pentukyselyssä.

Myyntä pentuja mahdollisuuksien mukaan myös ensimmäiseksi koiraksi, joten kokemustakaan ei tarvitse liioitella varmistaakseen pennun saamisen. Ei ole mitään syytä huijata kasvattajaa myöskään teeskentelemällä kiinnostusta asioihin, joilla ei todellisuudessa ole itselle painoarvoa (esim. näyttelyt). Koska pampai on aktiivinen ja joskus haastavakin rotu, kokemusta liioittelemalla ja lupailemalla liikoja saattaa päätyä tilanteeseen, jossa omilla käsissä on aivan liian haastava ja vilkas koira. Tällainen tilanne on epäreilua niin koiralle kuin sen omistajalle ja kasvattajallekin.

Kasvattajana en voi koskaan täysin varmaksi luvata, että myymästäni pennusta tulee harrastustahti. Kaikki meiltä maailmalle suuntaavat pennut myydään ensisijaisesti lemmikkeinä, ja sellaisia toivon niiden myös ensisijaisesti olevan. En myy koiraa välineeksi, enkä lupaa sille mitään sellaisia ominaisuuksia, joista en voi mennä 110-prosenttisesti takuuseen. Se, mitä koirasta lopulta kasvaa, on niin monen asian summa, etten kasvattajana mitenkään pysty siihen täysin vaikuttamaan.

Meiltä ei yksikään pentu lähde eteenpäin ilman, että olen tavannut omistajat henkilökohtaisesti. Mikäli olet kiinnostunut ostamaan meiltä pennun, olet myös valmis tulemaan tapaamaan pentua ja sen emoa ennen lopullista päätöstä.

En myy pentuja osamaksulla. Pampai on arvokas koira ostaa, joten varauduthan rahallisesti koiran hankintaan jo ennen pentukyselyn lähettämistä. Jos oma raha on tiukassa, lainan myöntää pankki, ei kasvattaja. Huomaa, että sijoituskoira EI ole ilmainen eikä sijoituskoiraa tule tavoitella vain sen edullisemmän hankintahinnan takia.

Jalostusvalinnat

Tavoitteenani on kasvattaa hyväluontoisia, terveitä ja rotumääritelmän mukaisia, pitkäikäisiä koiria, joiden kanssa normaali arki on pääasiassa mukavaa ja vaivatonta. Käytän jalostukseen vain terveitä, rodunomaisia koiria, jotka luonteeltaan ja ulkomuodoltaan miellyttävät minua, ja joiden jälkeläisiä toivoisin näkeväni osana omaa kasvatustyötäni.

Omistuksessani olevat koirat luustokuvataan, niiden polvet ja silmät tutkitaan, tarvittaessa geenitestataan, ja mahdollisuuksien mukaan pyrin myös luonnetestaamaan tai MH-kuvaamaan niitä ennen suurempaa jalostuskäyttöä. Pevisa-tutkimukset ovat vain yksi työkalu kasvattajan työkalupakissa, enkä halua laittaa liikaa painoarvoa esim. yksittäiselle lonkkatulokselle kokonaisuuden kustannuksella. Näin ollen priimaluustoinen koira voi jäädä käyttämättä, jos luonne ei miellytä, ja C-lonkkainen saada useammat pennut, jos kokonaisuus on muuten kunnossa ja jälkeläisnäyttö hyvää. Mikäli omat arvosi ovat erilaiset, mieti tarkkaan, haluatko koiran juuri minulta.

Jokaisesta pentueesta pyrin sijoittamaan vähintään yhden pennun, mahdollisesti useammankin, mikäli lupaavia, tarkoitukseen potentiaalisesti sopivia pentuja syntyy. Sijoituskoirat sijoitetaan Kennelliiton sijoitussopimuksella lisäehdoin. Sijoitussopimukset laaditaan koira- ja tapauskohtaisesti. Sijoituskoirasta maksetaan aina vakuusmaksu ennen luovutusta. Mikäli olet kiinnostunut sijoituskoirasta, saat lisätietoja sopimuksista sähköpostitse tai kasvotusten tapaamisella.

Pennun osto ja luovutus

Kun ostat meiltä pennun, saat pennun mukana kasvattajan tuen koiran koko eliniän ajaksi. Toivon, että kasvattieni omistajat pitävät yhteyttä ja kertovat koiran kuulumisia. Etenkin erilaisista sairauksista olisi hyvä tiedottaa kasvattajaa mahdollisimman hyvin, jotta ne voidaan huomioida jalostusvalinnoissa. Myös kasvattien saavutuksista, kuten harrastusmenestyksestä, kuulen mielelläni, ja lisäilen tuloksia myös nettisivuille omistajan niin halutessa. Järjestän kasvattitapaamisia, jonne toivon kasvattien saapuvan sankoin joukoin. Näin voimme ylläpitää yhteisöllisyyttä, ja koirat omistajineen pysyvät myös minulle tuttuina.

Pentueesta riippuen käytössä saattaa olla varausmaksu, joka maksetaan siinä kohtaa, kun ostajalle luvataan pentu kyseisestä pentueesta. Pentuja ei myydä jonotusnumeroilla, vaan sopiva koti on aina ensisijainen kriteeri. Pentuja saa halutessaan käydä katsomassa useamman kerran. Pennun kauppahinta tulee olla kokonaisuudessaan maksettuna ennen luovutusta. En koskaan myy pentuja osamaksulla, edes tutuille. Huomioithan, että pampait ovat arvokkaita koiria - pentukauppoihin kannattaa varautua rahallisesti etukäteen, sillä kasvattajan tehtävä ei ole myöntää korotonta ja kulutonta maksuaikaa pennunostajalle.

Kaikki koirat kasvavat meillä normaalin elämän keskellä, eikä erillisiä kennetiloja ole. Pentu luovutetaan aikaisintaan 7 viikon ikäisenä sirutettuna, eläinlääkärin tarkastamana, useasti

madotettuna, rekisteröitynä (joskin rekkarit toisinaan tulevat jälkitoimituksena) ja huolellisesti sosiaalistettuna. Pampailta tutkitaan silmät virallisessa silmätutkimuksessa ennen luovutusta. Pennun mukaan saa pentupakkauksen, joka sisältää tarpeellisia tarvikkeita pennun elämän alkuun uudessa kodissa sekä pentuoppaan, josta löytyy ohjeita pennun kotiutumiseen sekä tietoa yhdistelmästä. Lisäksi pennun mukana toki tulee kasvattajan elinikäinen tuki.

Uusille koiranomistajille suosittelen myös esimerkiksi Tuire Kaimion pentuopasta tutustuttavaksi ennen pennunostoa. Lisäksi jokaiselle koiranomistajalle suosittelen tutustumista operantteihin koulutusmenetelmiin ja positiiviseen vahvistamiseen koulutuksessa, ja pentukurssille osallistumista pennun ensimmäisen elinvuoden aikana, vaikka tavoitteena ei olisikaan rakentaa koirasta harrastuskaveria.

Hintahyvitys

Suosittelen virallisia terveystutkimuksia kaikille koirille. Tästä syystä meiltä ostetun pampai-pennun myyntihintaan sisältyy hintahyvitys. Mikäli pennulta on virallisesti tutkittu ja lausuttu selkä (LTV, VA, mielellään myös SP), lonkat, kyynärät, silmät ja polvet sen täyttäessä kolme (3) vuotta, hyvitan ostohinnasta kauppasopimuksen mukaisen summan takaisin ostajalle kauppasopimukseen kirjattujen ehtojen mukaisesti. Tällä hintahyvityksellä pyrin kannustamaan kasvatintajia virallisesti tutkituttamaan koiransa. Hintahyvitys ei kata terveystutkimuksia kokonaisuudessaan, mutta toivottavasti auttaa kannustamaan omistajia koiransa tutkituttamiseen.

Hintahyvitys ei koske sijoituskoiria eikä alennuksella myytyjä koiria. Hintahyvityksen saamiseksi virallisten lausuntatulosten tulee näkyä Kennelliiton jalostustietokannassa viimeistään koiran 3-vuotissyntymäpäivänä. Tutkimuksia varten järjestän tai voin vinkata kasvatintajalle sopivia joukkotarkastuksia, joissa tutkimuskustannukset ovat edullisemmat.